

Bilag 2

Et af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål nr. 28:

Er bestemmelsen i lovforslaget om, at hjælpen ophører, når modtageren uden rimelig grund afviser et tilbud om arbejde eller aktivering (§ 41) i strid med grundlovens § 75, stk. 2?

Svar:

1. Lovforslaget

Bestemmelsen i § 41 i lovforslaget om aktiv socialpolitik har følgende ordlyd:

»§ 41. Hjælpen ophører, hvis modtageren eller ægtefællen uden rimelig grund afviser et tilbud om arbejde, aktivering efter § 16, stk. 2, nr. 1-5 og 8, eller anden beskæftigelsesfremmende foranstaltning, så længe muligheden for at benytte tilbudet består.«

I bemærkningerne til bestemmelsen er det bl.a. anført:

»...«

Det vil almindeligvis være en betingelse for at standse hjælpen, at tilbudet har et omfang, så det er et reelt alternativ til passiv forsørgelse. Heri ligger, at et tilbud af ganske få timers varighed pr. uge normalt ikke kan begrunde, at hjælpen ophører.

Kravet om, at modtageren skal udnytte sine arbejdsmuligheder, må tilpasses individuelt under hensyn til personens forudsætninger. Generelt vil kravene være strengere til personer, der kun har ledighed som problem, jf. og så bemærkningerne til § 13.

For personer, der har større eller mindre sociale problemer ud over ledighed, bør kommunen være opmærksom på, om der ligger andre årsager bag, at en person afviser eller udebliver fra et tilbud. Kommunen bør i sådanne tilfælde foretage en nærmere vurdering af, om der evt. er behov for andre eller supplerende tilbud. Det gælder særligt i forhold til de svagt stillede grupper, f.eks. stofmisbrugere og svært belastede unge.«

Bestemmelsen er udtryk for en videreførelse af den gældende retstilstand. I den gældende bistandslov er det således fastsat, at ydelse af hjælp forudsætter, at den, der søger hjælpen,

og dennes ægtefælle har udnyttet sine arbejdsmuligheder. Dette kan f.eks. anses for godtgjort, når den pågældende ikke har et rimeligt tilbud om arbejde eller deltagelse i beskæftigelsesfremmende foranstaltninger (bistandslovens § 40, stk. 1, nr. 1).

2. Grundlovens § 75, stk. 2

Grundlovens § 75, stk. 2, har følgende ordlyd:

»§ 75. ...«

Stk. 2. Den, der ikke kan ernære sig eller sine, og hvis forsørgelse ikke påhviler nogen anden, er berettiget til hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de forpligtelser, som loven herom påbyder.«

Bestemmelsen indebærer, at der skal bestå et offentligt forsorgsvæsen, der sikrer enhver, der ikke kan klare sig selv, og hvis forsørgelse ikke påhviler andre, en egentlig ret til hjælp.

Ordlyden i 2. led i bestemmelsen (»... dog mod at underkaste sig de forpligtelser...«) synes umiddelbart at indebære, at hjælpen kan betinges af, at modtageren opfylder enhver forpligtelse, som måtte være fastsat i loven. Det antages imidlertid, at dette led i bestemmelsen ikke giver hjemmel til at afslå at hjælpe en person, der ikke kan forsørge sig selv eller sine, fordi den pågældende ikke opfylder de forpligtelser, der er fastsat i loven, jf. herved bl.a. Henning Matzen, Den Danske statsforfatningsret III (1909), side 363, Knud Berlin, Den Danske Statsforfatningsret, anden del, 2. halvbind (1934), side 416, og Henrik Zahle, Dansk forfatningsret 3, Menneskerettigheder (1997), side 202, men cf. formentlig Carl Georg Holck, Den Danske Statsforfatningsret, Anden Del (1869), side 335. Det, som dette led i bestemmelsen navnlig må antages at tage sigte på, er de retighedsfortabende virkninger, som på tidspunktet for grundlovens vedtagelse var forbundet med modtagelsen af fattighjælp, jf. bl.a. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret 2, 3. udg. ved Ole Espersen (1980), side 785, socialministerens svar på spørgsmål nr. S 940 af 28.